

DUHOVNO ŽIVLJENJE

99

Družinski
tednik za
slovenske
izseljence

LA VIDA ESPIRITUAL
Revista Semanal
A VIDA ESPIRITUAL
Revista Semanal
THE SPIRITUAL LIFE
Weekly Review

KNJIGA V. LIBRO
LETO III AÑO

BUENOS AIRES
1. IX.—1935

DUHOVNO ŽIVLJENJE

slovenska izseljenska splošno prosvetna tedenska družinska revija si je osvojila kot vodilo tale načela:

Izbrana vsebina stalne vrednosti — številni in najboljši sodelavei — pesmi in povesti — poljudno znanstveni sestavki — socialne razprave — življenje slovenskih izseljencev — slavonspevi lepote slovenske zemlje — opisi tujih ljudi in navad in deželá — vse kar spada v skrivnostno duhovno kraljestvo lepega, dobrega in resničnega — edina redna tedenska slovenska dopisna čela Naš mladi rod — ženski vestnik — službeni vestnik Slovenske katoliške misije za Južno Ameriko — mnogo slik — fin papir — nizka cena — letno okrog 1.500 strani.

Ustanovitelj in glavni urednik: Josip Kastelic.

Urednik SLUŽBENEGA VESTNIKA Slovenske katoliške misije za Južno Ameriko: Vsakokratni odgovorni izseljenski duhovnik.

Urednica ŽENSKEGA VESTNIKA: Marija Vodopivčeva, Rosario.

Urednica NAŠEGA MLADEGA RODU: Krista Hafnerjeva, učiteljica, Jesenice na Gorenjskem, Jugoslavija.

Naročnina znaša: a) Za republiko Argentino in vse ameriške dežele, vključeno Severoameriške Združene države in Kanado, letno \$ 5.— m/n (arg. pap. pesov), milreis 20.—, severoameriških \$ 1.50, uruguajskih pap \$ 3.50, čilenskih \$ 35.—. — b) Za evropske in vse ostale države: letno \$ 6.— (šest argentinških pesov v papirju), ali Din 70.—, francoskih frankov 25.—, Lir 20.—, mark 4.50, holandskih gold. 2.50, šilingov 10.—, šterling 0.35, belgijskih frankov 35.—.

Naročnino je najboljšo nakazati naravnost upravi (glej spodnji naslov) bodisi v priporočenem pismu, bodisi potom bančnega čeka "sobre Buenos Aires", bodisi s poštним giro, bodisi našemu uradniku g. Mirku Peljhanu proti službenemu potrdilu, bodisi na katerega izmed načinov, kakor jih spodaj navajamo, vedno s pripombo: za Duhovno življenje (La Vida Espiritual).

Buenos Aires — Banco Germánico, Av. L. N. Alem 150. — Banco Holandés, Bmé. Mitre 234. Kdor ima hranilno vlogo pri kateri izmed teh dveh bank, mu ni treba pošiljati denarja, temveč lahko piše banki, naj nam ona izplača naročnino kar iz njegove hranilne vloge.

Buenos Aires, La Paternal. — J. Živec. Osorio 5087, sprejema naročnino in oglase.

(Dalje na predzadnji strani ovitka.)

Naslov uredništva in uprave:

Dirección de la Redacción y de la Administración:

LA VIDA ESPIRITUAL

Condarco 545

Buenos Aires, Argentina

Mladi jugoslovanski kralj
P E T E R I I.
praznuje te dni svoj prvi
kraljevski rojstni dan

Boj z rakom

(nadaljevanje)

RAK PRI ŽIVALIH

Za rakom obolé tudi živali, ter je dokazano, da ga dobé, sesaleci, ptiči, kače, dvoživke in ribe. Pri proučevanju domačih živali vidimo, da njihov rak človeškemu ni podoben samo po svoji sestavi, temveč, da se pojavlja pri živalih pri odgovarjajoči starosti kot pri človeku. Tako napada psa najbolj pogosto okrog osmega, konja pa okrog 15. do 20. leta starosti.

Izredno važno je razvijanje račnih bul pri belih miših in belih podganah. Omogočilo je namreč poskuse v velikem številu, kar je zopet mogoče, da smo prišli do najboljših podatkov za proučevanje zamotanega vprašanja o raku.

Take bule je mogoče prenesti z ene živali na druge brez izjeme samo na ta način, da se naravnost presadi račno tkaničevje zdrave živali. Na ta način se razvijejo ogromne bule, ki slede od rodu do rodu. Tako se n. pr. sedaj v Zavodu delajo poizkusi z bulami, ki so se bile razvile že leta 1909, ter so dosedaj, tekom 25 let proizvedle okrog 50.000 bul. A v vseh teh slučajih nismo opazili nikdar nikakega pojava, ki bi bil imel na sebi značaj nalezljivosti.

KAKO SE ZAČNE RAK

Dandanes splošno smatramo da je rak, kadar se začne, krajevna bolezen. Ko se je začel razvijati v kakšnem mestu v organizmu, ostane spóčetka omejen na tisti kraj. Šele ko prodre v rdeča in bela krvna telesa, se začne razširjati po telesu, spremenivši bolezen iz krajevne v splošno boleost. Iz tega dejstva sledi način preprečenja in zdravljenja te bolezni, ki obstoji v tem, da se bolnik začne zdraviti te bolezni dokler je rak še **samo krajevna bolezen**. Vsi naši naporji morajo stremeti za tem, da takoj ugotovimo pravo bolezen, s tem omogočimo **takojšnje** zdravljenje in rešimo človeško življenje.

Začetki raka

Kako se začne rak?

Iz spredaj povedanega smo videli, da se rak začne tako, da se začno celice organizma prehitro množiti in da more nastati v kateremkoli tkaničevju ali delu telesa. Če se to naraščanje celic ustavi, bo tur (bula, goba) še nenevaren (tumor benigno), če pa raste nadalje ter se razraste po sosednjem tkaničevju, imamo opraviti z smrtnonevarnim turom, tur prve vrste se more spremeniti v tur druge vrste, v smrtnonevarnega raka.

Zato moramo smatrati **vsako rast tkaničevja** za sumljivo. Edino tako nam bo mogoče preprečiti razvitek te bolezni. Vsako gnojitev, ki se dolgo ne zaceli, temveč nasprotne narašča, moramo smatrati za sumljivo. Slične pojave pogostoma opazimo na jeziku nasproti kake zobne škrbine, kakor tudi na dlesni ali na ustnicah. Kar se tiče kože, moramo zato paziti na bedence, bradavice in takozvana znamenja. Vsako draženje more povzročiti, da začne rasti ter se spreminjati v raka. Če se začne tako znamenje gnojiti ali če rado in večkrat krvavi, **je treba iti takoj k zdravniku.**

Kar se tiče raka v notranjosti telesa, je njegov nastanek sicer zelo zavraten, vendar imamo gotove predznake, ki morejo pomagati, da ga pravočasno ugotovimo. Pri ženskah more biti neredno in ponavljajoče se krvavljenje zadostno opozorilo da gre čimrej k zdravniku, ki bo ugotovil pravi vzrok. Isto velja za kri v seči pri raku na mehurju ali ledvicah.

Hripavost v grlu, ki ne izgine tekom par dni, je opozorilo za pregled grla. Pomajkanje teka in ponavljajoče se neredno prebavljanje, gubitev na teži, posebno pri človeku s staro boleznijo na želodecu, zahteva takojšnjo preiskavo, potom radija in v laboratoriju, da se ugotovi vzroke omenjenih pojavov.

Vsakršna nabrekljina, ki jo opazimo kjerkoli v tkaničevju, na truplu, na ustih ali na prsih, naj nam bo važno opozorilo, da gremo k zdravniku, ki naj jo odstrani. Pri moških, posebno pa pri ženskah ni prav nič redkega opaziti majhne bunkice na prsni žlezah, ki niso drugega kot nabreknjene ali otrple žleze, in katere je treba odstraniti. Če jih pustimo je mogoče, da v poznejših letih degenerirajo in se spremené v raka. In ni redko, da ženske skrivajo tako naraščanje: večinoma iz nevednosti, i vsled napačne sramežljivosti a nekatere, kar je neodpustljivo, iz strahu pred rakom. S čudno logiko mislijo in lažejo same sebi, da tisto ne bo rak, pa ne vedó, da bi si bile mogle rešiti življenje, če bi bile šle pravočasno k zdravniku.

Če je kakšen krajevni rak, katerega moremo smatrati za ozdravljivega, ker ga je tako lahko, takoj ugotoviti, je to rak prs-
nih žlez. Ni treba omenjati še posebej, da je s tem mišljen rak
znotraj žlez. Ker zunanje krajevne vrste raka, na koži in v ustih
se more ugotoviti že prvi hip čim se pojavi kakšno gnojenje ali
izrsatek, tako da je zanemarjanje raka na takem mestu neodpust-
ljivo in neopravičljivo.

Rak na poskusni živali povzroččen umetno z nevidnimi vijoličastimi žarki,
podobnimi vrsti solčnih žarkov. a) Na levem ušesu se je razvil velik tur,
ki ne raste samo na ven, temveč tudi na znotraj, c) je prejedel že ušesni
hrstane, ter se pokazal že na notranji strani uhlja, b) Tudi na desnem uhlju
so nastali račni bedenci.

Kadar se bolezen razširi, je zdravljenje zelo težavno, in uspehi so veliko vprašanje. V tem slučaju ni samo bila izredno narasla, temveč proizvajajo nadaljne bule na novih mestih.

Pri raku torej ne smemo čakati na zelo hude bolezenske znake ter šele potem začeti iskati pomoči. Znano je, da je začetek in razvitek te zavratne bolezni težko opazljiv: ni vročine, ni bolečin in zdravstveno stanje je navidez dobro. Rak povzroča hude in trajne bolečine, ampak šele tedaj, kadar so je bula tako narasla, da stisne ali prežre kak debelejši živec. Tudi splošno oslabiljenje bolnika ni začetni znak bolezni raka. Shujšanje in drugi pojavi oslabiljenja ter notranjega zastrupljenja, ki se kaže na zunaj v rumeni barvi kože, nastopijo na koncu, kože ni nobene pomoči več.

Zdravljenje raka

Čeprav vprašanje ozdravljivosti raka doslej še ni končnoveljavno rešeno, vendar so napredki zaradi preiskovanja v laboratoriju zadnje čase omogočili ne samo omiliti njegove posledice, temveč tudi ozdraviti nekatere vrste krajevnega raka.

V tej svoji začetni dobi in kot krajevno obolenje je rak **ozdravljiv**. Nasprotno je pa izgubljen trud bodisi s fizičnimi ali drugimi sredstvi za bolnika, čigar račna bula se je razširila v sosednje tkaničevje ali prešla v rdeča ali belokrvna telesa. V takem slučaju gre za splošno obolenje, za stanje, katero bo mogoče spremeniti šele tedaj, kadar bo najden že biološki način zdravljenja: kadar bo najdena snov, ki bo sposobna spremeniti tlo ali pojačiti obrambena sredstva organizma, katera bodo dosti močna, da zmanjšajo vitalno silo račne celice ter onemogočijo njeno nadaljno razraščanje. Do danes za zdravljenje krajevnega raka znana sredstva so brez upanja za zdravljenje omenjenega drugega štadija bolezni.

Danes moremo samo oni boj z rakom smatrati za pravilno zamišljen, ki je zamišljen kot preprečitev nastanka in razvitka (profilakso) in ki omogoča zdravljenje raka v prvih začetkih.

Preprečitev (profilaksa) raka.

Kar se tiče preprečitve, mora biti usmerjena proti dvema skupinama činiteljev. V prvo skupino spadajo razne nepravilnosti v telesu, bodisi podedovane, bodisi kasnejše dobljene. Med njimi so **znamenja**, (lunares) črnkaste barve, rdečkasta, in ki jih prinese s seboj že novorojenček, čeprav se morejo pojaviti tudi pozneje. S tem še ni rečeno, da bi morali smatrati vsako znamenje za

Visoko vrh planin stojim...

bodočega raka, pač pa je treba nanje paziti: čim se začno taka znamenja hitro večati, večkrat krvaveti, ali boleti, jih moramo smatrati za sumljiva, da bi se razvila v nevarne račne tvorbe, ter jih odstraniti.

Isto velja za **bradavice in rožene** tvorbe na koži. Oboje se čisto pokrijejo z roženimi plastmi, ki odpadajo; ali včasih se pokrijejo s takimi plastmi same, včasih pa zaradi praskanja z strani bolnika, ter končno spremené v gnojno rano, katera se nazadje spremeni v predraka.

V isto vrsto tvorevin spadajo plasti bledomlečne barve - leu koplastične — ki se pokažejo na ustnicah, na notranji strani lie, na jeziku. Posebno pogoste so pri kadilcih. Kadar se te plasti zdebijo, da tvorijo majhne nabrekljine, jih je treba takoj odstraniti. V isto vrsto spadajo stalno gnojna mesta na koži, na ustni sluznici, na jeziku itd.

Majhne ali večje gonjne rane, ki se nočejo hitro zaceliti, posebno če so nastale radi opeklin ali jedkih tvarin, je treba smatrati za zelo sumljive.

Nabrekljine v obliki bedencov, mehurčki na koži, jeziku, ustnici itd. so rane, ki naj jih bolnik ne prezre temveč gre k zdravniku ali v kak zavod na natančen pregled.

Opetovano krvavljenje je znamenje, katero je treba zelo pazljivo upoštevati pri preprečitvi raka. Če gre za notranje krvavljenje: iz nosa, ust, grla, želodca, mehurja, maternice, črevesa, je treba preiskati vzroke. Dostikrat ga povzročá sicer samo krčna ali zlata žila, toda pogosto tudi polipi. Če jih uničimo moremo preprečiti teške posledice, ker je znana stvar, da se polipi, katere smatramo za nenevarne ture pogosto raspasejo in spremené v smrt nonevarnega raka.

Istotako je treba paziti na razne bunke, ki se pojavijo na kateremkoli delu telesa, posebno na prsnih žlezah. Na tem mestu se rade začno razvijati tvorbe, ki so skraja nenevarne bule debele kot lešnik ali oreh, tkaničaste ali siraste. Take ostanejo par let, brez hujših posledic, dokler se lepega dne ne raspasejo in razvijajo v raka.

Njihova odstranitev v prvi obiki ne pomeni samo **preprečitev nevarnega raka**, temveč pomeni tudi največjo gotovost, da s tem rešujemo človeško življenje.

Da pridemo do takega pravočasnega zdravljenja, je treba premagati strah in predsodke najrazličnejše vrste, posebno kadar gre za žensko. Najprej se je treba rešiti strahu, ki ga vzbuja beseda

Solnčni rak na lieu. Levo: začetek, desno: isti ozdravljen.

rak ter se prepričati kako uspešno je zdravljenje če se začne z njim o **pravem času**. Poznal sem mnogo žensk, ki so se prišle zdraviti z ogromnim turom na prsih, ki se je razlezel že v žleze, tako da niso zaupale niti najmanjše podrobnosti niti svojemu soprogu, niti nčerkam. Ko smo vprašali tako bolnico zakaj da je bolezen toliko časa zatajevala, smo dobili vedno isti odgovor: iz bojazni, da bi ne šlo za raka, je raje živela cele mesece v smrtnem strahu. Pomisliti je treba, kako lahko bi bilo rešiti vsako bolnico z rakom na tako lahko dostopnem mestu!

Razven strahu je treba premagati tudi **napačno** sramežljivost, ki vpliva, da se dajo ženske prekasno preiskati. Koliko žensk je, ki iz tega vzroka mesece in mesece čakajo predno se odločijo za zdravnika in za preiskavo vzrokov opetovanega krvavljenja iz maternice.

**
*

Poleg navedenih pojavov na telesu imamo tudi še drugo skupino činiteljev pri vprašanju povzročitve in preprečitve raka: zunanje činitelje, ki morejo povzročiti nastanek.

Med temi imamo na prvem mestu **dražila**, zlasti **tobak**. Ta razvada je tako pogost povzročitelj bolezni, da zdravniki, ki imajo čestokrat opraviti s to vrsto bolnikov, že poznajo točno odrejeno obliko raka, kot **raka kadilcev**.

Ni mi treba na novo povdarjati drugega dražila, katerega zlorablja človeštvo: **alkohola**. Dosti bo, če opozorim na dejstvo, da imamo razmeroma največ slučajev raka na prebavilih po mrzlih deželah, vsled nezmernega zavživanja alkohola radi napačnega mnenja da je alkohol dobro sredstvo proti mrazu.

Slabo zobovje je nadaljni povzročitelj, katerega moramo zelo, zelo upoštevati pri delu preprečenja raka. Kako pogosti so slučaji račnih gnojnih ran na dlesni, ali na jezičnem robu, ravno nasproti kakšne zobne škrbine, ki je povzročila najprej razpoklino, potem pa vedno globokejšo gnojno ranico, dokler se ni razvila na tako pripravljenem stalno draženem tlu račna rana.

Konečno moramo vedno vpoštevati vse kar je v zvezi z pravilnim načinom življenja. Skrbna čistoča ust in kože in mirno življenje sploh, predvsem kar se tiče jedi sta dve važni zadevi.

Posebno glede jedi ljudje tako grešijo in pretiravajo, bosisi glede kakovosti, bodisi glede množine, da je imel čisto prav tisti zdrastvenik, ki je trdil, da **nezmernost** v jedi zlasti krajša človeško življenje.

Dandanašnji zamotani način življenja, z prenagljivostjo v vsakem oziru, ima za posledico, da se pokvarja pravilno delovanje naših organov, in s tem ovira pravilno delovanje vseh celic iz katerih naši organi obstojé. In če vzamemo v obzir, da rak ni drugega kot posledica anarhije razbrdanosti v delovanju celice, nam ne bo težko najti zveze z obema pojavoma ter bomo raka opravičeno imenovali bolezen in posledico civilizacije.

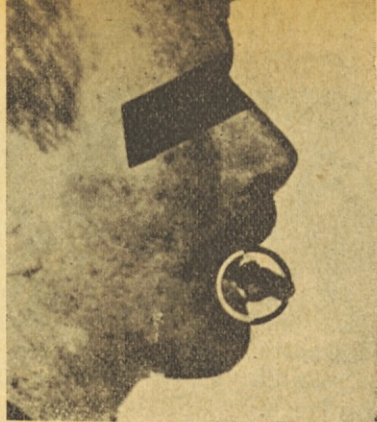
Sredstva za zdravljenje raka

Čim se pojavi kateri iz zgoraj navedenih sumljivih znakov, se je treba obrniti na vestnega zdravnika, ter se v vsakem slučaju slepo podvreči njegovim navodilom.

Če hočemo, da bo zdravljenje raka uspešno, je treba zdraviti skrajno vestno in natačno. Treba je račni zarodek odstraniti ali uničiti bodisi na kirurški ali na fizični način, kar je odvisno od mesta in kakor je pač najbolj umestno.

Kirurški način pomeni, da z nožem odstranimo račne zarodke dokler se nahajajo v začetku razvitka in imamo vso verjetnost ozdravitve.

Pod fizičnimi sredstvi razumemo Rentgenove žarke in radij. Njihova uporaba je zadnje čase tako napredovala, da je postala zelo uspešna za naš namen. Ta žarjenja uporabljamo predvsem za kožnega raka, ki ga hitro pozdravijo in pa za raka na sluznicah.

Primer raka kadilca, zdravljenega v Zavodu.

Levo: Rak na spodnji ustnici kadilca cigaret. Desno: isto, pogled od strani.

Spodaj: isti ozdravljen (Rana se je popolnoma zacelila).

Ne spada v okvir te razprave, namenjene občinstvu, ki stoji izven kroga medicinske znanosti, da bi obširnejše govorili o teh zdravstvenih pripomočkih, niti o drugih, katere šele proučujemo. S tem bi interesirane osebe samo zmešale. Bolnik se mora zateči k zdravniški vedi, v polnem zaupanju napram posameznemu zdravniku ali zdravstvenemu zavodu, se slepo podvreči njihovim navodilom, ker sem prepričan, da bodo vedno imeli najboljše namene, da poboljšajo bolnikovo stanje ali da preprečijo razvitek bolezni v opasno stanje.

Konec znanstveno-poljudnega članka prof. dr. Roffa.

Dvajset milijonov

Modri oblaki cigaret "**Kamel**" nas ovijajo. Sedimo v fotelji Maple iz svetlo zelenega baržuna. Okusno pohištvo Nordiske. Velika železna preproga iz Taškenta. V odprtem kaminu gore hrastova polena iz Čaka. V malih ozkih čašah Limoges se blesti rdeči Oporto.

Radio "**Victor**" prenaša iz Čikage, patetično "sinfonijo" Čajkovskega.

Kljub kratkim valovom je sprejemanje naravno iz skoro brezšumno. Tehnika hiti z velikanskimi koraki.

Adams leži na divanu. Čita z veliko napetostjo v rdeče vezani knjigi. Za njim meče svetilka iz mlečno belega stekla v obliki lilije svetlobo na beli strop. Prijetna luč pada na stene obložene s omarami polnimi knjig. Sinfonija barv. Rdeče, modre, rjave, zelene platnice; usnje in platno. Celo bogastvo leži v teh knjigah; Kakšne možnosti za fantaziranje. Sežeš po knjigi in v par trenutkih si tam kjer si želiš, brez hadšiša in brez opija. Kako sem zavidal prijatelja M. za njegovo književno bogastvo, izbrano z resnično dobrim okusom.

M. sedi pred menoj. Med obema je mala miza, ki ima noge iz kromiranih cevi. Igrava šah. Partija je pri koncu. Kralju se maha krona; obkoljen je od konj, tekačev in kmetov. Ob boku napreduje trdnjava. Kralj se umika. Sovražnik pritiska. Mat. M. se nasmehne. Prižge nov "**Kamel**".

"Prijatelj, dobro ste me naklestili. Lepa partija".

"Res gospod M. V začetku ste me pa Vi že skoro imeli. Vaš napad s konjem je bil sijajen. Interesantna partija".

Trčiva s čašami. Ponudim čašo Adamsu, ki se tudi nasmehne in pije. Potem se zopet poglobi v knjigo.

Zunaj je mraz. Veter žvižga v oknih. Zbudil se je v južnih morjih, preplaval ledenike, se zrcalil v magaljanskih zalivih, dvigal prah po argentinski Pampi in sedaj trka na naša okna.

Še par polen vržem v kamin. Izklesan iz črnega marmorja. Na kaminu bije beneška ura. Poleg ure je srebrn okvir s sliko mlade dame. Na prvi pogled razločim indijansko pokoljenje, ampak rafinirano po vzgoji. Krasne črne oči, lica nekoliko košče-

Lesorez

na, poteze mehke in mile. Že dve leti počiva v Boliviji, v zemlji svojih očetov. M. pravi, da je bila ljubezen njegove žene eksotična poezija, kot so poezija cveti kaktelj, ki cvetó en edini dan v letu.

Adams zapre knjigo, jo odloži in stegne ude. Zazdeha. Potem seže po cigareti in jo prižge.

“Ne grem v Tanger, niti če me vlečejo s konji”, dé Adams. “Doslej sem imel napačno mnenje o orientu. Kje so tiste fantazije o orientalski poeziji? Izvzemši knjigo “Tisoč in ena noč”, je vse ušivo, umazano in primitivno, kljub temu, da je zdrknilo tisoče let po teh krajih. Žene nosijo tovore, ki so težji od njenih moči in moški sedé na cestah krog “**kej-el-clama**”, pripovedovalca pravljic, ki pripoveduje o “Ali Baba in 40 tatov. “Buah!”

“Ali niso morda srečnejši v svoji priprostosti, kakor mi z našo moderno kulturo? Lahko jih primerjaš z nami v otroških letih. Kaj sta nas zanimala takrat Einstein ali Krishnamurti?”

M. naloži nova polena v kamin. Ogenj prasketa prijetno. “**Victor**” igra Gershevinovo “Modro rapsodijo”. Orkester igra desetisoč kilometrov od nas in električni vali plovejo preko severne in srednje Amerike v južno, kot veter iz južnega morja, ki trka na naša okna. Kakšno godbo bi povedal veter, ako bi ga pravilno poslušali? Sinfonijo o zasneženih poljih, o zelenkastih snežnikih, o pingvinih, o burji in o šestmesečnih nočeh?

V tej topli prijetni sobi smo trije različnih let in nazorov. Vsi trije smo se izselili iz Evrope: eden v Brazilijo, drugi v Bolivijo in tretji v Argentino. Sedaj smo vsi trije v Buenos Airesu. M. je imei srečo. Ima premoženje. Rad bi vrnil vse kar ima, ako bi imel zopet damo z velikimi očmi in eksotičnimi potezami. Zraven beneške ure je srebrn okvir.

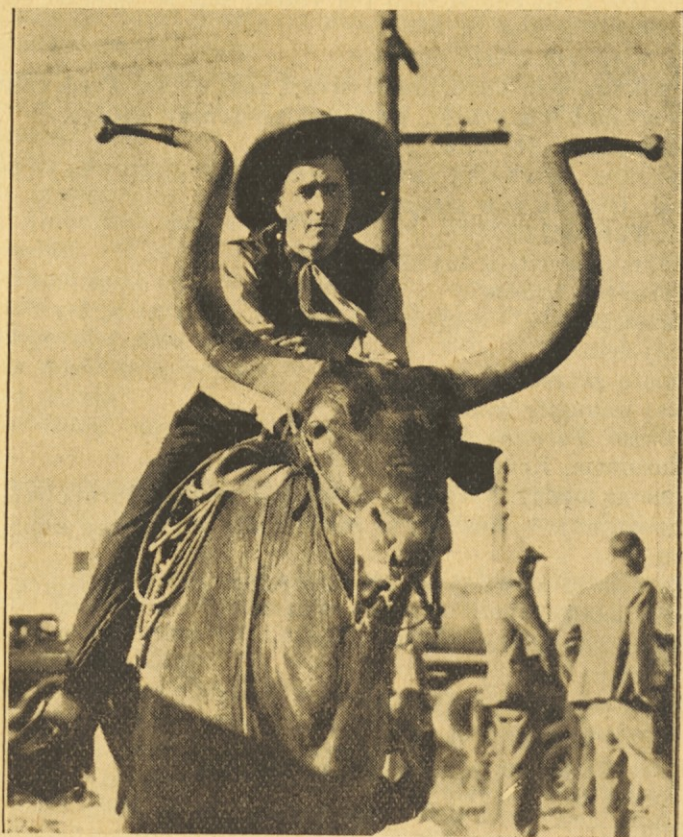
M. je vedno pravil: V Boliviji so bile vedno lepe možnosti za pridnega človeka. Sedaj je tudi tam drugače. Radi krize ne rabijo kovin. Rudniki počivajo. Lokomotive rjavé. Sedaj ko je vojna minila, so Indijanci brez posla. Pletli bodo zopet barvaste preproge in slikali lončeno posodo. Iz trdega lesa bodo rezljali nerodne pluge, enako kot v času nepozabnega kralja Atahualpa. To pestro šaro bodo po vijugastih stezah in v dolgih karavanah nosili na trg. Solnce bo padalo na raznobarvno obleko in na širokokrajne slamnike.

“V Boliviji ni bilo redko postati milijonar čez noč. Magnat Matino je nekoč hodil bos. Sreča ga je obdarila z velikanskimi zakladi”.

M. se je nasmehnil.

“Nekoč bi bil skoro zaslužil dvajset milijonov dolarjev”, je dejal in gledal v plamen v kaminu, “Radi ene pike je šlo vse po vodi”.

Pogledala sva ga z zanimanjem.

M. je pokimal in drezal z železom v žerjavico. "Kedo bi si mislil, da ima včasih ena pika toliko vrednosti", je dejal. Potem je nadaljeval.

"Rudnik cinka, katerega sem eksplotiral, je pričel ugašati. Dal sem iskati nova ležišča in odkrili smo nov ugoden rudnik. Poleg rudnika je bilo precej veliko jezero, kojega obrežje je bilo posuto z belim prahom. Iz radovednosti sem dal analizirati prah in spravił analizo z vzorcem.

Trgovina cinka je zahtevala včasih moje potovanje v sever-

no Ameriko. Pred eno iz med teh voženj sem se spomnil tudi na vzorec belega praha in analizo.

Na njej sem čital: potasa.

V Čikagu sem hitro uredil stvari radi cinka. Pred odhodom sem se spomnil na potaso. Vzel sem telefonsko knjigo.

Potaso Ltd. številka...

Snel sem telefonsko slušalo, označil na plošči par števil in čakal. Glas iz one strani:

"Tu **Potaso Ltd.**"

"Želim govoriti z tajnikom".

"Trenutek prosim".

Čez en čas:

"Kaj želite?"

"Imate zanimanje za potaso?"

"Kaj ponujate prosim?"

"Potaso. Formula K 2 C O 3."

"Razumem. Konkretirajte oferto."

Time es money. V Evropi ni mogoče prodati ducata jaje brez dolgih pogajanj. V Ameriki se zaključujejo velikanske kupčije po telefonu.

"V Boliviji posedujem veliko ležišče potase. Imam s seboj vzorec in analizo."

"Komu ste že oferirali?"

"Nikomur."

"Prosim prečitajte analizo".

Prečital sem od A do Z.

"Ponovite še enkrat odstotke **please you.**"

Povedal sem vnovič.

Molk.

"Se niste zmotili pri čitanju?"

"Ne".

"Kdo je analiziral?"

"Amerikanski laboratorij v Oruru."

Mučen molk, ki je trajal par sekund.

"Kje ste sedaj?"

"V Empire Hotelu".

"Lahko počakate par minut?"

"Zelo rad, prosim."

Na oni strani so ukinili zvezo.

Šel sem v bar in naročil **whisky**. Črнец je mešal koktelje s pol-dolgovato posodo in jo tresljal. S ceste je prihajal šum prometa.

Liftboy je odprl jeklena vrata dvigalnika, se poklonil trem gospodom in pokazal name.

Gospodje so imeli črne suknje, črne rokavice in trde klobu-ke. Pred njimi je stopal suhljat človek manjše postave, sivih las in prijaznega obraza.

“Mister M...?” in se je nasmehnil.

“Da gospod.”

“Mi prihajamo od firme **Potaso Ltd.** Smemo videti analizo?”

“Prosim”.

Vzel sem jo iz žepa in jo razgrnil.

Ogledoval je listino z veliko pozornostjo. Pogledal pomenlji-vo spremljevalce. Oba sta prikimala.

“Nas spremite k družbi?”

“Rad. Hvala”.

Eden izmed spremljevalcev je med tem prenehal telefonski razgovor.

Šli smo na cesto. Črn Packard je čakal z odprtimi vrati. Sto konjskih sil je zdrknilo po asfaltu. Nebotičniki so bežali mimo nas.

“V tej hiši je stanoval Al Capone.” je rekel prijazni gospod. “Akoravno bi človek od zunaj ne sodil je vendar stavba prava trdnjava in garantirana proti zračnim bombam. Kaj se vam zdi?”

“**Al right.** Imenitno.”

Mi se ne moremo ponašati z Al Caponom. Imamo komaj Can- karja, Bevka, ali Finžgarja, ki se pa niso spomnili, da bi zava- rovali svoje hiše proti zračnim bombam.

“To banko je napadel Dillinger. S strojnico Thomson je bran- nil svoj umik. Sam proti stoterim. Ste videli film “**Scarface**” ali “Mož z dvema obrazi”? Kolosalno, kaj? Kdo bo zmagal v borbi bodočnosti. Gangsterji ali **G-men**?”

“Gangsterji. Pardon, hotel sem reči **G-men.**”

“Tako upajmo. Kako je kaj v Boliviji?”

“Dobro. Hvala.”

Packard požira kilometre. Čikago je velik. Motor se ustavi pri vsakem križišču, zajme sapo in kadar stražnik zgane z belo pali- co, se vnovič požene.

Naenkrat zaškripa **Ferrodo** v kolesih.

“Smo že tu?” vprašam gospode.

“Ne, rečejo vljudno. Stegujejo vratove in gledajo preko šo-

ferja. Pred nami čaka neštevilno Fordov, Buickov, Reov in Pickardov. Noben voz se ne zgane.

“Dva avta sta trčila pravi šofer, ki se bolj razume na take slučaje.”

“Počakamo?” vpraša sivi gospod.

“Lahko vzamemo **elevated**”.

Stopimo v **elevated**, ki zdrkne kot meteor preko streh. Čez par minut izstopimo. Še nekaj korakov. **Potaso Ltd.**

Počakam par trenutkov v čakalnici. Skozi steklena okna vidim velikanski **office**, kjer tipkajo na pisalnih strojih.

“Mister M., prosim izvolite!”

Stopim v veliko sobano. Pri dolgi mizi sedi najmanj ducat gospodov, nekateri so bolj slični Dempsejem ali Baer-ju nego bankirjem. Gledajo zelo hladno name. Nekateri si popravljajo očala, da me bolje vlove v lečo.

Oddam analizo in vzorec. Analiza roma od rok do rok. Tipajo prah in ga mencajo med prsti. Nekdo položi par zrn na jezik in jih zopet izpljune. Šepetajo med seboj.

Predsednik:

“Koliko je tega minerala? Ali je možnost za dolgo eksploatacijo?”

Predložim načrte topografije terena. Slike. Zračunam kubične metre vsebine. Višine, nad morjem. Klimo. Razdaljo najbližje železnice. Politično stranko, ki je na vladi in moč opozicije. Konkurenco.

“Kako ste si zamislili finančni program? Koliko kapitala rabite? Morda nam prodate vaše pravice? Koliko zahtevate?”

Številke so se mi mešale v glavi. En milijon, dva milijona, pet milijonov.

“Deset milijonov, rečem drzno; za desetletno eksploatacijo.” Čakam na utis. Zmotil sem se. Vsi so ostali mirni. Kak narod!

“Damo dvajset milijonov, ako prodate vse vaše pravice.”

“Sprejemem v principu. Jutri pridem z notarjem in bolivijskim konzulom.”

“**All right.** Med tem kontroliramo analizo. **Good bye, Mister M.**”

“Na svidenje gospodje.”

Pickard utripa s tritisoč revolucijami v minuti. Sivi gospod in spremljevalca me zopet dovedejo v Empire Hotel. **Liftboy** odpre železna vrata in stopim v bar.

Sedim za čašo koktela “**American boy**”. Ali je vse res, kar se

je danes dogodilo? Al Capone, Dillinger, Thompson, Cankar, streha proti bombam, vse je potrjevalo dogodivščino. Dvajset milijonov dolarjev?!

Grem v sobo, vzamem nekaj praha in ga pošljem v najboljši analitični institut. Pošljem kabel v Oruro. Hočem ponovnega zagotovila, da je analiza prava.

Drugo jutro dobim odgovor iz Bolivije. Pravijo, da so se zmotili samo za malenkost. Za eno piko. Naj oprostim pomoto. Tiskovna napaka. Pika je bila decimalna pika. V praksi pomeni ta pika, da se eksplozija rude s tako malim odstotkom potase ne izplača.

Prinesejo mi v Čikagi naročeno analizo, ki je potrdila vnovič žalostno vest. Kam nam se dam? Kakor hitro mogoče v Bolivijo. Mrzlično pregledam program družbe **Steamskip Co.** Prihodnji parnik gre čez teden dni.

Liftboy odpre železna vrata. Vstopijo v bar sivi gospod in oba spremljevalca. **Potaso Ltd.** Sivi gospod ni več tako prijazen kot včeraj.

“Gospod M. . . .?”

“Že vem. Obžalujem. Ni bila moja krivda.”

“**All right.**”

“**Liftboy** zopet zapre železna vrata. Naročim dvojen “**American boy**”.

“Zbogom dvajset milijonov. Samo radi ene pike.”

Gospod M. se smeje. Nazadnje se smejejo vsi trije.

G U I D O J O S E P H J U G .

K o n k o r d a t

S l u ž b e n o p o r o č i l o

Vatikansko mesto, 25. julija. — Danes ob 11.30 je bil v rezidenci njegove eminence kardinala državnega tajnika podpisan konkordat med Sveto Stolico in kraljevino Jugoslavijo. Pooblaščenec za Sveto Stolicu je bil njegova eminenca kardinal Evgen Pacelli, za kraljevino Jugoslavijo pa dr. Auer, minister za pravosodje in čuvar državnega pečata. Razen pooblaščenecv so bili prisotni v imenu Svete Stolice njegova eminenca msgr. Jožef Pizardo, tajnik svete kongregacije za izredne cerkvene zadeve ter presvetli in prečastiti msgr. Jozef Branche v odsotnosti njegove eminence msgr. Alfreda Ottaviana, v imenu jugoslovanske vlade pa gospoda Jevrem Simič, kraljevski poslanik pri Sveti Stolici in msgr. Nikola Moscatello, svetnik poslaništva.

Z g o d o v i n a

Ker veljajo konkordati kot mednarodne pogodbe za zemljo, pokrajino, ki je v vsakem konkordatu točno določena, je veljalo doslej na ozemlju kraljevine Jugoslavije četvero različnih konkordatov, pogodb sklenjenih med Sveto Stolico in svoječasnimi pravnimi zastopniki raznih danes jugoslovanskih pokrajin.

Najstarejši je bil avstroogrski konkordat iz leta 1855, veljaven za vse ozemlje, ki je svojčas spadalo pod Avstrijo in Ogrsko. Znano je, da je imel ta konkordat precej burno zgodovino, ker avstrijske vlade nikakor niso bile tako katoliške, kakor si mnogi mislijo.

Drugi najstarejši je bil konkordat s takratno kneževino in poznejšo kraljevino Črno goro, ki ga je leta 1880 sklenil z Vatikanom tedanji knez in poznejši črnogorski kralj Nikolaj.

Za Bosno in Heregovino je veljal konkordat, ki ga je podpisal avstrijski cesar Frane Jožef.

Najmlajši in hkrati najboljši, za Cerkev najugodnejši, je bil neposredno pred svetovno vojno, dne 24. junija 1914 podpisan konkordat med Vatikanom in tedanjo kraljevino Srbijo.

Dogovori za enoten konkordat med Vatikanom in Jugoslavi-jo so se začeli že leta 1922, vendar so bili iz raznih vzrokov vedno iznova prekinjeni, ter šele prav pred kratkim končno veljavno zaključeni.

Pričujoči konkordat je štirinajsti, ki ga je zaključil Vatikan s kako tujo državo po svetovni vojski, vseh skupaj pa naštevajo zgodovinarji kakih sto in trideset.

K a j j e k o n k o r d a t

Konkordat imenujemo dogovor med vrhovno cerkveno in državno oblastjo v katerem si obe oblasti urejata svoje medsebojno razmerje.

Mnenja o važnosti in pomenu konkordata so zelo različna med seboj in so večinoma odvisna od menja, ki ga ima kdo o Cerkvi in državi in od pomena, ki ga prisoja eni ali drugi oblasti. Zanimivo je, da so poleg mnogih nevernikov tudi nekateri katoličani nasprotniki konkordatov, ki po njihovem mnenju Cerkvi samo jemljejo svobodo in ji zato navadno samo škodijo. Kadar jim tako kaže, se namreč brezvestni materijalistični državniki ravno najvažnejših določil konkordata ne drže. Cerkev mora nasprotno že zaradi svojega ugleda vse, dostikrat prav težke obveznosti, ki jih je s konkordatom sprejela.

Cerkev sama sodi o konkordatih nekako takole:

Cerkev ima čisto določen delokrog med ljudmi. Njena naloga in skrb je, kako bi čim več ljudi in če mogoče vse rešila za nebesa. Naloga in dolžnost države pa je nasprotno, kako bi skrbela za časno, zemeljsko srečo svojih državljanov. Interesi Cerkve in države se nikjer ne križajo, marveč se nasprotno dopolnjujejo. Cerkev in država bi se morali med seboj vedno podpirati. Cerkev je za medsebojno podporo vedno pripravljena. Zato "konkordati", pogodbe med cerkveno in državno oblastjo pravzaprav niso potrebne, če bi država vedno storila svojo dolžnost in nikdar ne prestopila svojega delokroga. Žal življenje ne gre vedno tako ravno pot in Cerkev ve iz izkušnje, da so potem konkordatov vsaj poglobitve pravice njenih vernikov še nekako najbolj, čeprav tudi ne povsem, zaščitene. Če taka država nima v sebi dovolj časti, da izpolni dano obljubo, je seveda problematičen, negotove veljave, končno vsak konkordat.

Vsak konkordat je po svojem bistvu neko popuščanje pravice, ki mislita da jih imata Cerkev in država do svojih vernikov in

državljanov, katerim pa se po medsebojnem dogovoru deloma odpovesta, ker mislita, da je tako boljše za skupnost. Hkrati da Cerkev državi in država Cerkvi nekaj ugodnosti, ki bi jima same po sebi morda ne šle, in kar bomo najboljše videli na zgledu.

N a p i t n i c e

Pri svečani večerji, ki jo je priredil minister dr. Auer kardinalu Pacelliju v prostorih jugoslovanskega poslanstva pri Vatikanu, je gospod minister v svoji napitnici papežu in kardinalu dejal med drugim tudi tole:

“...Prepričani smo, da bo sodelovanje duhovne in posvetne oblasti kateremu so sedaj ustvarjeni novi in sigurni pogoji, prineslo veliko dobrega tako Cerkvi, kakor državi, in mnogo pripomoglo h ustvaritvi onih idealov krščanske omike, za katero je naš narod pretil toliko krvi v prošlosti — ideali, ki nas edini morejo rešiti vseh težav in nesigurnosti današnjega časa...”

Kardinal Pacelli pa je v svoji napitnici kralju Petru II, knezu namestniku, regentom in ministru dejal med drugim tudi tole:

“... Konkordat, ki smo ga danes sklenili, je delo miru in zupanja, obenem pa javno priznanje koristnosti medsebojnega prijateljstva obeh oblasti cerkvene in državne. To delo ima za svoj temelj vzajemno spoštovanje in vzajemno priznanje, ki ga izkazujejo obe vrhovni oblasti ena drugi, cerkvena in državljanska, vsaka v svojem delokrogu, tako, kakor je sam Bog ukazal...”

P r e u r e d i t e v š k o f i j

Med drugim določa jugoslovanski konkordat nove meje za nekatere jugoslovanske škofije in ustanavlja dve novi škofiji in dve novi nadškofiji. Nova škofija bo osnovana v Velikem Bečkereku ali Petrovem v Banatu. Ravno tako bo ozemlje, ki je pripadalo svojčas zaderski nadškofiji podrejeno novi, ninski škofiji. Split postane nadškofija, kateri bodo podrejene vse dalmatinske škofije.

L j u b l j a n s k a n a d š k o f i j a

Nas Slovence bo posebno zanimalo, da je povišana po konkordatu tudi ljubljanska škofija v nadškofijo in da spada tako Slovenija pod eno samo cerkveno provinco.

I m e n o v a n j e š k o f o v

Kakor vsi konkordati zadnjega časa, vsebuje tudi jugoslovanski posebno določbo, da imenuje škofe papež. Vsako imenovanje bo sicer Vatikan predhodno sporočil jugoslovanski kraljevski vladi, vendar ni vezan na morebitne vladine ugovore. Mora pa biti vsak škof jugoslovanski državljani in mora pred nastopom službe priseči zvestobo vladarju.

A v t o n o m i j a C e r k v e

Novost za naše razmere bo gospodarska samouprava katoliške Cerkve v Jugoslaviji. Cerkev bo sama upravljala svoje premoženje, ki je podvrženo sicer običajnim davkom, vendar ga država ne more razlastiti niti ne more biti podvrženo morebitnim agrarnim reformam in podobno. Iz tega premoženja bo Cerkev sama plačevala svoje duhovnike. Upravne edinice bodo bržkone posamezne škofije.

Ker je uporabno premoženje slovenske in jugoslovanske Cerkve razmeroma zelo majhno, bo državna uprava izplačevala škofom vsako leto primerne svote s katerimi bodo morali kriti potrebščine duhovščine svoje škofije. Višina teh dajatev še ni določena. Sam načelnik beograjskega ministerstva za pravosodje dr. Čičić je v svojem proračunskem predlogu za lansko leto dokazal, da svota, ki jo je država doslej izplačevala za verske potrebe katoličanov v Jugoslaviji, ni odgovarjala niti številu katoličanov, niti stvarnim potrebam katoliške Cerkve.

Za ureditev teh zadev predlagajo odgovorni činitelji zlasti dve smernici: Naj se svota, ki jo država doslej porablja za bogočastje in je vzeta iz splošnega državnega proračuna, razdeli na vse priznane veroizpovedi sorazmerno s številom pripadnikov posameznih ver. Ali pa: Izdatki za bogočastje naj se popolnoma izločijo iz splošnega državnega proračuna. Nasprotno pa naj predloži vsaka veroizpoved državi svoj poseben proračun, ra kar bo državna oblast pripadnikom dotične veroizpovedi zvišala davke za toliko, kolikor je treba, da bo proračun pokrit. Kdor bi tega davka ne hotel plačati, mu ni treba drugega, kakor da formalno izjavi, da izstopa na primer iz katoliške Cerkve.

š o l s k o v p r a š a n j e

V državnih šolah je zajamčen verski pouk in verska vzgoja mladine. Vendar ima Cerkev pravico ustanavljati tudi svoje zasebne šole, če jih hoče vzdrževati iz svojih sredstev.

Za vzgojo duhovščine bosta služili dve katoliški bogoslovni

fakulteti na vseučiliščih v Zagrebu in Ljubljani. Poleg bogoslovnih semenišč po raznih drugih manjših deželah. Bogoslovni študij na univerzah traja po šest let, oziroma po sedem let za slušatelje, ki bi hoteli doktorirati iz bogoslovja. Ta učni načrt stopi v veljavo že letošnjo jesen.

Z a k o n s k o p r a v o

Glede zakona pravi konkordat: "Zakon sklenjen v katoliški cerkvi ima polni državljansko-pravni učinek ter se to izenačuje na celem ozemlju kraljevine." Iz tega bi sledilo, da takozvani civilni zakon, ki je bil mogoč doslej na ozemlju bivše Ogrske, ne bo mogoč za katoličane nikjer več v kraljevini. Katoličan, ki bi hotel skleniti same civilni zakon, bi moral preje izstopiti iz Cerkve, kakor kdor bi ne hotel plačati posebnega verskega davka, če bi se uvedel.

K a t o l i š k a a k c i j a i n "d e p o l i t i z a c i j a d u h o v š č i n e"

Katoliška akcija, nova ustanova sedanjega svetega Očeta, ki jo ob vsaki priliki kar najbolj nujno priporoča, uživa v Jugoslaviji polno svobodo. Podrejena bo izključno škofom in bo zgolj versko-moralna in nepolitična.

V zvezi s tem ne bodo smeli pripadati duhovniki v pastirstvu in cerkveni uslužbenci nobeni politični stranki. Te točke sicer ni v konkordatu samem, vendar je Sveta Stolica pripravljena izdati tako določbo čim bo izdala država enake odredbe tudi za služabnike ostalih veroizpovedi.

S l o v a n s k o b o g o s l u ž j e

Vprašanje narodnega bogoslužja bo Sveta Stolica s posebnimi odredbami tako rešila, da bo upoštevana disciplina katoliške Cerkve, narodna čuvstva in želje katoliške duhovščine. Dočim bodo ohranile narodne manjšine latinsko bogoslužje, se zdi, da bo razširjeno na ves državni teritorij slovansko bogoslužje, ki je že mnoga stoletja, pravzaprav od časov pokristjanjevanja razširjeno v nekaterih krajih.

Ljubljanski stadijon

Radi prinašamo spodnje poročilo o velikem ljubljanskem stadijonu na katerega smo lahko vsi Slovenci po pravici ponosni in ki je najbolj zgovorna priča kaj da tudi v neugodnih razmerah zmore človeška edinstvo in požrtvovavna samozavest, ki bi se je morali učiti od naših rojakov v domovini tudi slovenski izseljenci v Južni Ameriki, ki bomo samo na podoben način prišli kdaj do tako potrebnega svojega lastnega nerodnega doma v Buenos Airesu o katerem je bilo že toliko govorjenja, žal pa doslej še prav nič drugega.

Uredništvo.

Jugoslavija nima lepšega in primernejšega prostora za velike prireditve, kakor je bil na primer zadnji ljubljanski evharistični kongres, kakor je ljubljanski stadijon, ki še ni sicer povsem dograjen, ki pa pravijo, da bo že v kratkem najlepši stadijon v celi srednji Evropi.

Delo malega človeka

Posebno je vredno poudariti, da je ljubljanski stadijon plod resnično naprednega mišljenja in prizadevanja slovenskega malega človeka, kmeta, delavca in obrtnika, to je slovenskega ljudstva. Velikih bogatinov, kakor jih poznamo med drugimi narodi, Slovenci pravzaprav sploh nimamo. Zato tudi ne velikih mecenov. Velikih darov torej graditelji stadijona niso mogli pričakovati. Zato so se pač morali obrniti na ljudstvo, ki si je veliko misel navdušeno osvojilo, ko so mu jo graditelji raztolmačili in razložili, in je res velikodušno prispevalo za zgradbo.

Potreba

Še do pred kratkim nismo imeli Slovenci nobenega primerne- ga prostora za velika narodna zborovanja, ogromne telovadne nastope in naglo se razvijajoče športne prireditve. Sicer lepi in pripravnih Kongresni trg sredi mesta, ki je doslej služil za podobne prireditve, more sprejeti k večjemu kakih 25.000 zborovavcev, kar je za novejšo čase veliko premalo, saj poročajo o 150.000 kongresistih samo ob priliki zadnjega evharističnega kongresa. Poleg tega je združeno prirejanje takega začasnega zborovališča z raz-

meroma zelo velikimi stroški, prirejene naprave pa so po končanem zborovanju ali telovadnem in športnem nastopu brez vrednosti.

Primernege prostora za velike nastope si je želela zlasti bivša orlovska organizacija, ki se je bila po vojski v silnem razmahu razširila po vsej Sloveniji in še daleč preko njenih meja.

Posebno pereča se postala vsa ta vprašanja, ko so začeli misliti na veliki slovenski katoliški shod leta 1923.

Takrat so prišli nekateri gospodje iz vodstva bivše orlovske organizacije na drzno misel, da bi preuredili v stalen stadijon veliko gramozno jamo ob bivši Dunajski cesti v severnem delu Ljubljane. Iz jame so bili dolga leta odvažali pesek in gramoz za Ljubljanske stavbe in so izkopali na ta način ogromno jamo v sicer povsem ravni okolici. Jamsko dno, so računali, bi bilo namenjeno za telovadno areno, brežine ob straneh pa bi preuredili za sedeže in stojišča.

Z upom na svoječasen idealen stadijon prav v mestu, se je družii strah, da take majhen narod ne bo zmogel tako velikih žrtev, ki jih bo zgradba zahtevala in jih bo mogoče dobiti samo iz dobre volje in uvidevnosti preprostega slovenskega ljudstva.

In vendar je zopet enkrat zmagal zdrav optimizem!

N a č r t i

Za načrte graditelji gotovo niso mogli dobiti boljšega in sposobnejšega umetnika, kakor je naš slovenski mojster vsučiliški profesor Plečnik. Zamislil je načrt, ki ne odgovarja samo vsem praktičnim zahtevam modernega velestadijona, marveč je tudi stavbarska umetnina prve vrste, ki bo še stoletja za nami pričala o umetniški zrelosti naše dobe. Čeprav je moral umetnik svoj prvotni načrt v marsičem poenostaviti vsled skromnih slovenskih denarnih razmer, ga je vendar dovršil z občutkom, da je ustvaril resnično umetnino. Plečnikov snujoči duh je zapustil Slovincem, pa tudi drugim narodom, že mnogo izredno posrečenih umetnin, vendar pravijo poznavavci, da je njegov stadijon nekaj tako veličastnega, edinstvenega, taka umetnina, da bi si zaslužil profesor Plečnik nesmrten spomin, če bi nam ne dal ničesar drugega, kakor načrte za ljubljanski stadijon. Ponavljamo, da bo ljubljanski stadijon najlepši v Evropi, ko bo dovršen.

D v a m i l i j o n a d i n a r j e v

Stadijon je zahteval od slovenskega ljudstva že ogromnih žr-

tev, čeprav še zdavnaj ni urejen. Vendar je taka splošna sodba, da so bili vsi trudi in vse žrtve, ki jih je stadijon že veljal in jih še bo, že do sedaj ctilo poplačani z bogatimi obrestmi vred' Zbralo pa je slovensko ljudstvo za svoj stadijon doslej te svote:

1) Za prvo urejevanje arene Din 250.000.

2) Prva stadijonska loterija, ki jo je organiziral poseben odbor, izvedla pa jo je v glavnem bivša orlovska zveza, je dala čistega dobička Din 350.000.

3) Druga stadijonska loterija Din 400.000.

4) Takozvana tisočdinarska akcija Din 200.000.

5) Petstodinarska akcija Din 300.000.

Ti zneski bi dali torej skupno Din 1.500.000. Če prištejemo še vrednost zemljišča in dolgotrajne, prostovoljno in seveda brezplačne tlake članstva katoliških društev, je stadijon že doslej veljal veliko nad dva milijona dinarjev.

Resnici na ljubo je treba ugotoviti, da zbirka pravzaprav še niti ni zaključena in da je iz najnovejšega časa zgoraj omejeni znesek narodni dar slovenskih "imovitejših" slojev, uradnikov, profesorjev, duhovnikov trgovcev, obrtnikov, na katere se je obrnil stadijonski odbor s posebnimi, okrožnicami, ker je slovensko ljudstvo istočasno prispevalo v e l i k e z n e s k e za kritje stroškov evharističnega kongresa in ker prihajajo vsi drugi darovi prav zaprav iz ljudstva samega. — In glejte čudo: tudi slovenski izobraženci so se kljub slabim časom vabilu čudovito požrtvovalno odzvali. Marsikateri so si pritrgali takorekoč od ust, da so mogli žrtvovati za veliko skupno stvar. Odziv je naravnost presenetil same zbiravce in organizatorje.

Kdaj bo stadijon končan?

Graditev stadijona voli zadruga istega imena. Že vsa leta jo vodijo nesebični ljudje, ki jim je edini cilj skorajšnja dograditev stadijona in plačilo vseh zadevnih stroškov.

Graditev tudi po kongresu ni zaspala. Sedaj ravno postavlja jo štirideset metrov visoki železobetonski jambor z mogočnim križem na vrhu. Denar zanj je že zhran in je le pomanjkanje časa krivo, da jamborja niso mogli postaviti že pred evharističnim kongresom.

Sploh so dela že tako napredovala in zbudila tako priznanje, da slovensko ljudstvo ne bo mirovalo, dokler si ne bo dogradilo spomenika, ki bo stoletna priča slovenske samozavesti, požrtvoavnosti in kulture.

Anton Medved

Anton Medved se je rodil dne 9. maja 1869. l. v Kamniku. Študiral je v Ljubljani na gimnaziji, nato pa je stopil v ljubljansko semenišče. Umrl je kot župnik na Turjaku 12. marca 1910.

Medved je znamenit slovenski pesnik. Njegovi spisi se odlikujejo po klenem in bogatem jeziku. Napisal je zelo veliko pesmi za odrasle, pa tudi za mladino. Tudi na dramskem polju se je poizkusil. Napisal je dve žaloigri: "Ivan Kacijanar" in "Za pravdo in sree."

Danes prinašamo našim malim čitateljčkom troje njegovih lepih pesmi. Morda se jih bo kdo celo na pamet naučil. Vsi pa se ravnajmo po njihovih globokih mislih.

O t r o k u

Ti čutiš pač otrok,
da mnoge želje v srečo nosiš
da vse ti da, karkoli prosiš,
tvoja mati.

Ti slutiš že naprej,
da glasno plakal bi v nesreči,
ko morala bi v jamo leči
tvoja mati.

In dobro znaš, otrok,
da s tabo srečna in vesela
za tebe le živi in dela
tvoja mati.

Le tega ti ne veš,
kako te čuva skrbno, verno,
kako te ljubi neizmerno
tvoja mati.

Slovenska govorica

Ljubim te, slovenska govorica,
ljubim bolj kot žuboreči vir,
bolj kot pesem, ki jo drobna ptica
polje v jutranji svečani mir.

Ljubim te, slovenska govorica,
kadar detetu nabiraš v smeh
rožne ustnice, nedolžna lica,
kadar vreš iz sre prepolnih dveh.

Ljubim te, slovenska govorica,
kadar te povzdigajo možje,
sveta narekuje te pravica,
neustrašeno za dom sreč.

Odreveni gibka mi desnica,
jezik mi prirasti na nebo,
ako te, slovenska govorica,
kdaj pred svetom zatajim plašno!

Sladka materina govorica,
lepa mimo zemskih vseh glasov,
mojih misli in čutil glasnica,
tvoj oblij me zadnji blagoslov!

Pomladni žarki

Na nebu je sonce
zaplalo mogočno,
nadela je zemlja
obleko poročno,
popravajo ptice,
šepečeje viri —
vse vstaja in raja
v kipečem nemiri.
Kdo zdaj bi umiral,
ko smrt je umrla?
Kdo zdaj bi ne peval
iz polnega grla?

Komu poje ptiček
v pomlajenem logu?
Soncu ali drugom,
sebi ali Bogu?
Srečen se ne meni,
če ga kdo posluša;
peti ne poskuša.
lepše kakor včeraj.
Stvarnica mu dala
pesem je gotovo.
pa zares je lepo,
zdi se zmeraj novo.

SLOVENSKI EVHARISTIČNI DAN DNE 6. OKTOBRA

Glavni odbor mednarodnega Evhariističnega kongresa, kateri se je na najsvetanejši način izvršil v Buenos Aires-u, se je odločil proslaviti kar najbolje mogoče prvo obletnico istega v mesecu oktobru tega leta.

Vsled tega se je Glavni odbor obrnil z posebno spomenico na vse zunanje odbore posameznih narodnosti, katere so se udejele v preteklem letu mednarodnega kongresa, z prošnjo, da se tudi prve obletnice udeležijo v čim večjem številu.

Naš Slovenski pripravljani odbor za XXXII. Mednarodni Evhariistični kongres, ki se je po vzgledu ostalih odborov spremenil v stalni odbor, se je rad odzval gori omenjenemu pozivu in je določil dan 6 oktobra, to je prvo nedeljo v prihodnjem mesecu za SLOVENSKI EVHARISTIČNI DAN, da se tako čim bolj duhovno pripravimo na prvo obletnico istega ki se bo svečano obhajala dne 12 oktobra, ter da tako zopet ponovno pokažemo pred celim svetom, da so Slovenski izseljenici v veliki večini še vedno zvesti ostali svoji Katoliški veri, katera je bila, je, in ostane še vedno braniteljica vseh naših narodnih pravic.

Da se čim bolje pripravimo na praznovanje prve obletnice tega veličastvenega Evhariističnega kongresa, kateri se je tako svečano izvršil, bode v nedeljo dne 6. oktobra ob 10 uri na Paternalu v cerkvi Svete Neže, slovestna sv. maša z pridigo; po sv. maši, pred ispostavljenem sv. rešnjem telesom litanijske in blagoslov. Pri sv. maši in blagoslovu poje Slovenski mladinski cerkveni zbor po vodstvom g. pevovodje Cirila Jekšeta v ta namen izbrane pesmi. Zaradi odsotnosti Slov. izs. duhovnika, bode Sv. opravila obavil Velečastiti P. Leonardo Rušković O. F. M. ki je nam Slovincem dobro poznan.

Da pa ta svečanost čim bolje ispade se prosijo vsi Slovenci, katoliki, da se ta dan za gotovo te službe božje v čim večjem številu udeležijo in da med svojci poagitirajo za čim večjo udeležbo Cerkev na Paternalu bode svečano okrašena in tudi naše zastave bodo ispostavljene v cerkvi. Želi se tudi, da se opravijo sv. zakramenti isti dan, koder kakemu bolj kaže, oz. mu je bolj na roko. Torej na svidenje v Nedeljo dne 6. oktobra ob 10. uri na Paternalu.

MARTIN ZIDAR

Predsednik

FRANC LAKNER

Tajnik

Radi obširnosti nemoremo danes prinesiti celega programa, pač pa bomo istega že pravočasno objavili v prihodnji številki. Za danes opozarjamo, da se vrši dne 12. oktobra sv. maša na Plaza Mayo ob pol deveti uri dopoldne z skupnem sv. obhajilom za moške, popoldne istega dne pa svečana procesija po Avenida de Mayo, pri kateri sodelujejo vse narodnosti z svojimi zastavami, torej tudi mi Slovenci.

Obvestilo

Članom bratovščine živega rožnega venca sporočava žalostno vest, da je umrl naš zvesti član in odbornik bratovščine Franc Ozmeč in bil ob veliki udeležbi svojih prijateljev pokopan na pokopališču v Avellanedi. Vsem bratom in sestram ga priporočava v trajen spomin in pobožno molitev. Naj v miru počiva!

Ker je bil pokojnik tudi član naše pogrebne blagajne, je bila pogrebna pravilno izplačana upravičenim prirediteljem pogreba.

S tem je zapadla članarina naslednjim članom in članicam naše pogrebne blagajne:

Martin Zidar, Anton Uleš, Andrej Čebokli, Jožef Žlebič, Alojziji Jakša, Josip Suban, Andrej Luznik, Pavlina Kodrič, Romana Koradin, Joahim Sikur, Anton Cunja, Pepea Furlan, Marija Ličen, Alojzija Kek, Josip Svab, Antonija Nabergoj, Kati Zavrtanik-Podreka, Ana Jug, Janez Strle, Marija Rutar, Leopold Šetina, Jože Glavič, Jurijs Kobetič, Avguštin Gabrijelčič, Franc Filipčič, Josip Mlakar.

Kateri izmed imenovanih bi se torej želel ponovno včlaniti v našo pogrebno blagajno, naj se javi kateremu izmed naših odbornikov in plača \$ 2.20 članarine. Njegov sprejem je vendar končno veljavno potrdilo. Skupine pogrebne blagajne so določene na 75 članov in članic in znaša cela pogrebna \$ 150.— Če katera izmed skupin še ni polna, pa se kakemu izmed njenih članov primeri smrt, plača pogrebna blagajna seveda samo svoto, ki so jo člani skupine v blagajno resnično vplačali, to je tolikokrat po dva pesa, kolikor članov taka nepopolna skupina že ima.

Bucnos Aires, avgusta 1935.

Romana Koradin,

blagajničarka

Martin Zidar,

posle vodeči podpredsednik

Banque Baruch et Cie.

BANKA JUGOSLOVENSКИH IZSELJENCEV V FRANCIJI,
BELGIJI, HOLANDIJI IN LUKSEMBURGU

11, RUE AUBER
PARIS (9e) FRANCE

Najhitreje in pod najugodnejšimi pogoji pošilja denar v domovino. Nakazite nam svote, ki jih želite poslati v domovino potom čekov, ki se glasijo na francoske franke in so plačljivi v Parizu, ali na čeke v angleških funtih, plačljive v Londonu.

Slovenske gospodinje in kuharice!

Zahtevajte po vseh almacenih slavnoznane izdelke tovarne "IKAS": gorčico (mostaza), pecilni prašek (polvo para hornear), angleško omako (salsa inglesa), malinovec (jarabe de frambuesa), puding (budin). Če kateri almacenero teh izdelkov nima naj jih zahteva po telefonu od tovarne Kučera y Cía.

Priporočamo Vam vzgojne zavode mariborskih šolskih sester

SAN LORENZO FCCA, Sta. Fe
ROSARIO, Calle Córdoba 1646
SAN ANTONIO DE PADUA
Oeste

in zavod zagrebških usmiljenk
Dock Sud, Calle M. Estevez 1200
Za natančnejše pogoje
se obrnite na omenjene zavode
bodisi ustno bodisi pismeno.

VIGILOVE POVESTICE

so gotovo najboljše, kar premore Južna Amerika v mladinskem slovstvu. Doslej je izšlo 86 povestic, tiskanih na finem papirju in bogato in res umetniško ilustriranih. Stanejo samo po deset centavov, dobite pa jih v vsaki knjigarni.

Jugoslavija: Zadrúžna gospodarska banka v Ljubljani, Miklošičeva cesta,
s pripombo: za Duhovno življenje, Buenos Aires.

Brasil: Banco Germánico, Rio de Janeiro, Rua Alfandega 5 — Banco Ger-
mánico, Sao Paulo, Rua Alvarez Penteado 19 — Banco Germánico, Santos,
Rua 15 de Noviembre 164 — Banco Holandés, Sao Paulo, Rua da quintanda 9.

Paraguay: Banco Germánico, Calle Peas. Franco esq. Chile.

Chile: Banco Germánico de la A. S., Santiago, Calle Huérfanos 833.

Banco Germánico, Valparaíso, calle Pratt 238.

Francija, Belgija in Luksemburg: Banque Baruch et Cie., 11, Rue Auber
Paris (9e) France

Holandsko: Holandsche Bank — Unie N. V., Heerengracht 432, Amsterdam.

Nemško: Deutsch-Südamerikanische Bank A. G., Mohrenstrasse 20, Berlin.

Naročniki iz Severne Amerike nam najenostavnejše nakažejo naročnico v
čekih The Chase National Bank of The City of New-York, ki ima svoje po-
družnice po vseh večjih severameriških mestih. Čeki naj se glase na:

Administration of The Spiritual Life, Buenos Aires, Argentina.

SLOVENSKA KROJAČNICA IN TRGOVINA

z manufakturnim blagom po konkurenčnih cenah.

Priporoča se: Sebastian Mozetič

Buenos Aires

OSORIO 5025 (La Paternal)

V Č E R A J

D A N E S

J U T R I

I N V E D N O

edino na poznanem

SLOVENSKEM ODDELKU

BANCO HOLANDES

BME. MITRE 234

BUENOS AIRES

boste Vi postreženi kakor zaslužite za Vaše

D E N A R N E P O Š I L J K E

Vaši družini v domovino.

HITROST — TOČNOST — NEZNATNI STROŠEK

ULOŽITE VAŠ DENAR NA HRANILNO KNJIŽICO

za ne delati celo svoje življenje, priti na starost betežen in siromak,
za katerega nihče ne mara.

SIGURNOST — DOBRE OBRESTI

PRODAJA LADIJSKIH VOZNIH KART

(ida ali llamada)

NAJHITREJŠI PARNIKI — UDOBNOST — NAJNIŽJE CENE

NOBEDEN Vam ne more nuditi UGODNOSTI katere boste imeli na

B A N C O H O L A N D E S

POISKUSITE, DA SE PREPRIČATE

Banco Germánico

DE LA AMERICA DEL SUD

Av. L. N. Alem 150 - BUENOS AIRES - 25 de Mayo 149-59

PODRUŽNICE V JUŽNI AMERIKI:

BUENOS AIRES	PARAGUAY	BRASIL	CHILE
Mercado Abasto Corrientes 3223	C. Pres. Franco ASUNCION	RIO-SANTOS SAO PAULO	SANTIAGO VALPARAISO

HRANILNICA:

Komu boste zaupali Vaše prihranke?

Banco Germánico Vam nudi popolno varnost in primerne obresti!

DENARNE POŠILJKE:

Potom katere banke boste poslali denar svojim domačim?

Banco Germánico sprejema vso odgovornost, da bo Vaš nalog najtočneje, najhitreje in najvarneje izvršen.

VOZNE KARTE:

Kje boste kupili ladijsko vozno karto?

Banco Germánico je predstavnic vseh parobrodskih družb in Vam more nuditi bodisi vozovnice bodisi pozivnice pod najugodnejšimi pogoji.

IZSELJENSKA POŠTA:

Kam naj Vam pošiljajo pošto, če nimate stalnega bivališča?

Banco Germánico raspolaga s posebnim oddelkom za izseljensko pošto, ki Vam jo hrani ali brezplačno pošilja na Vaš najnovejši naslov.

Naše uradne ure: od 8 $\frac{1}{2}$ do 7 zvečer; ob sobotah do 12 $\frac{1}{2}$.

SIGURNOST! BRZINA! USLUŽNOST! POVERJENJE!